

Вих. № 0518-21 від 18.05.2021 р.

**Голові Комітету Верховної Ради України
з питань економічного розвитку,
пану Наталусі Д.А.**

м. Київ, вул. Грушевського, 5.

**Керівнику Офісу Президента України
пану Єрмаку А.Б.**

01220, м. Київ, вул. Банкова, 11

**Прем'єр-Міністру України
пану Шмигалю Д.А.**

м. Київ, вул. Грушевського, 12/2

*щодо проекту Закону України
№ 5011 про здійснення іноземних інвестицій у
суб'єкти господарювання, що мають
стратегічне значення для національної
безпеки України*

Шановні панове!

Морська Палата України (надалі – МПУ) висловлює Вам свою повагу та звертається до Вас з наступного приводу.

На офіційному веб-сайті Верховної Ради України був опублікований проект Закону України про здійснення іноземних інвестицій у суб'єкти господарювання, що мають стратегічне значення для національної безпеки України, № 5011 від 03.02.2021 р. (далі – «Законопроект»)¹. Ініціатором цього Законопроекту значиться Уряд України.

Ретельно ознайомившись зі змістом Законопроекту, вважаємо за необхідне зауважити, що у членів МПУ є концептуальні зауваження до нього, у зв'язку із чим ми вважаємо, що цей Законопроект несе в собі значні ризики для морського бізнесу, у зв'язку з чим потребує доопрацювання.

¹ https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70997

Так, перша редакція Законопроєкту була оприлюднена на сайті розробника - Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (далі – «МЕРТ») 06.05.2020 р.²

Втім, відповідно до первісної редакції Законопроєкту, який було опубліковано на сайті МЕРТ (підпункт 1) частини першої статті 1), його положення поширювались на виключно звужений перелік сфер господарської діяльності, а саме, на діяльність в **оборонно-промисловій сфері та у сфері телекомунікацій**. На жодні інші сфери господарювання первісна редакція Законопроєкту не поширювалась.

Однак, в новій редакції Законопроєкту, яка була зареєстрована у Верховній Раді України, з'явилася нова стаття 3, яка значно розширює сферу застосування Законопроєкту, у порівнянні із первісною редакцією, опублікованою на сайті МЕРТ.

Зокрема, зазначена стаття 3 містить **перелік із 38 сфер господарської діяльності, що охоплюються даним Законопроєктом**.

Зазначений перелік, серед іншого, містить підпункт 29) - провадження діяльності суб'єктом господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище відповідно Закону України "Про захист економічної конкуренції", в тому числі, **з надання послуг у портах України. Перелік таких послуг затверджується Кабінетом Міністрів України.**

Таким чином, сфера застосування Законопроєкту, зареєстрованого в Парламенті України, є в рази ширшою за сферу застосування первісної редакції, оприлюдненої на сайті МЕРТ для громадського обговорення.

Розповсюдження Законопроєкту на послуги, що надаються у портах, є невиправданою мірою, що буде мати вкрай згубний вплив на інвестиційну привабливість вітчизняної портової галузі .

Законопроєкт передбачає суттєві обмеження щодо здійснення іноземних інвестицій у суб'єктів господарювання, які фактично протягом останніх трьох років провадять хоча б один з видів діяльності, що має стратегічне значення для національної безпеки України та включений до вищезазначеного переліку сфер господарювання, до яких застосовується Законопроєкт.

Зокрема, вказані обмеження полягають у необхідності проходження спеціальної процедури оцінки впливу іноземних інвестицій, в якій беруть участь МЕРТ та **Міжвідомча комісія з питань оцінки впливу іноземних інвестицій**, яка повинна бути створена Кабміном спеціально для цих цілей та буде **уповноважена надавати погодження відповідних правочинів щодо здійснення іноземних інвестицій у підприємства у стратегічних сферах (незалежно від форми власності таких підприємств)**.

За відсутності вказаного погодження, укладення відповідного правочину, відповідно до Законопроєкту, не допускається.

Описана процедура, зокрема, стосується наступних правочинів:

² <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=873888fb-56ef-4f57-b9e7-c53c57d0fc05&title=ProektZakonuUkrainiproPoriadokZdiisnenniaInozemnikhInvestitsiiUSubktiGospodariuvannia-SchoMaiutStrategichneZnachenniaDliaNatsionalnoiBezpekiUkraini>

- щодо **набуття 10 або більше відсотків статутного капіталу підприємства у стратегічній сфері;**

- щодо **купівлі-продажу, міни, спільної діяльності, оренди, довірчого управління, користування та/або інші угоди, укладення яких передбачає придбання у власність або користування іноземним інвестором майна підприємства у стратегічній сфері, що належить до основних засобів такого підприємства та вартість якого становить 25 і більше відсотків балансової вартості активів такого підприємства, визначених у фінансовій звітності на останню дату такої звітності.**

Таким чином, у разі прийняття Законопроєкту у запропонованій редакції, навіть на входження іноземних партнерів у склад учасників приватного портового терміналу може вимагатись проходження вищезазначеної процедури оцінки впливу іноземних інвестицій, що є абсолютним нонсенсом, з точки зору сучасних реалій розвитку ринку портових послуг.

На наш погляд, застосування описаної вище додаткової погоджувально-обмежувальної процедури по відношенню до підприємств, які працюють у оборонній сфері, у сферах атомної енергетики, криптографічного захисту, виготовлення зброї тощо, є абсолютно виправданим та адекватним потенційно можливим негативним наслідком їх діяльності, з точки зору національної безпеки. Але при цьому застосування аналогічних обмежувальних заходів у сфері надання портових послуг є абсолютно необґрунтованим і недоречним та таким, що прямо суперечить принципу дерегуляції як одному із пріоритетних напрямків розвитку України згідно Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. № 179, а також умовам європейської інтеграції нашої держави відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та Європейським Союзом від 22.05.2015 р. (ратифікованого Законом України №538-V-III від 18.06.2015 р.).

Вважаємо, що прийняття Законопроєкту в його останній редакції створить дуже серйозні бар'єри на шляху залучення інвестицій (в тому числі, іноземних) у розвиток вітчизняної економіки, зокрема, портової галузі, та може завдати нищівного удару інвестиційній привабливості та іміджу України як портової та морської держави.

Описаний негативний вплив може бути особливо гострим та актуальним у світлі існуючих глобальних економічних ризиків, пов'язаних, зокрема, з розповсюдженням COVID-19, зниженням рівня ділової активності тощо.

І це в ситуації, коли держава намагається створити максимально сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій, що є одним з основних напрямків розвитку економіки.

Так, на виконання заяви, зробленої Президентом України у Давосі ще у 2020 році щодо запровадження програми «інвестиційних нянь» з метою залучення світових інвестицій в національну економіку, 17.12.2020 р. був прийнятий Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні», відповідно до якого інвесторам гарантується режим найбільшого сприяння, що зокрема знайшло свій прояв у конкретних податкових та митних пільгах і гарантіях, встановлених спеціальними законами, прийнятими 02.03.2021 р.

Крім того, в рамках зазначеної програми «інвестнянь» запрацював спеціальний офіс UkraineInvest, створення якого було схвально сприйнято бізнес-спільнотою.

При цьому на сьогоднішній день портова галузь є однією із основних сфер національної економіки, максимально спрямованих на залучення інвестицій, в тому числі, іноземних, як засобу для подальшого розвитку та модернізації галузі.

Підтримка інвесторів у сфері транспорту та портовому секторі активно декларується державою, що, серед іншого, знайшло своє відображення у Національній транспортній стратегії України на період до 2030 року, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 р. № 430-р, та Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 р. № 548 (в редакції від 23.12.2020 р.).

Зокрема, представники Уряду України та офісу Президента України активно закликають іноземних інвесторів до участі в реалізації проектів державно-приватного партнерства у вітчизняних морських портах, зокрема, у конкурсах з концесії, приватизації та оренди об'єктів портової інфраструктури тощо.

Втім, на наш погляд, усі описанні вище зусилля, спрямовані на залучення інвестицій у вітчизняну портову інфраструктуру, можуть бути зведені нанівець положеннями чинної редакції Законопроєкту, які пропонують ввести додаткові та абсолютно необґрунтовані обмежувальні перешкоди на шляху іноземних інвестицій в українські порти.

Описані вище ризики від прийняття Законопроєкту набувають особливої актуальності напередодні проведення чергового щорічного Українського портового форуму, який повинен відбутись в м. Одеса 27 травня 2021 р. та зібрати у своєму складі як керівництво портової галузі країни, так і основних гравців на ринку портових послуг та потенційних інвесторів у портову інфраструктуру.

З огляду на вищевикладене, Морська Палата України не підтримує Законопроєкт у запропонованій редакції та просить про його доопрацювання, зокрема, шляхом виведення суб'єктів господарювання, які надають послуги у портах України з-під сфери застосування цього Законопроєкту.

**З повагою,
Виконавчий Віце-Президент Морської Палати України
Капітан далекого плавання**

В.Г. Кісловський